ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 14ης Οκτωβρίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινοί κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας – Οδηγία 2009/72/ΕΚ – Άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 6 – Επιβολή υποχρεώσεων παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας – Χρηματοδότηση προκαθορισμένης εκπτώσεως (bono social) με σκοπό την προστασία των ευάλωτων καταναλωτών – Απαιτήσεις διαφάνειας και αποφυγής των διακρίσεων»

Στην υπόθεση C-683/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο, Ισπανία) με απόφαση της 9ης Ιουλίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Σεπτεμβρίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

Viesgo Infraestructuras Energéticas SL, πρώην E.ON España SLU,

κατά

Administración General del Estado,

Iberdrola SA,

Naturgy Energy Group SA, πρώην Gas Natural SDG SA,

EDP España SAU, πρώην Hidroeléctrica del Cantábrico SA,

CIDE Asociación de Distribuidores de Energía Eléctrica,

Endesa SA,

Agri-Energía SA,

Navarro Generación SA,

Electra del Cardener SA,

Serviliano García SA,

Energías de Benasque SL,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

Candín Energía SL,

Cooperativa Eléctrica Benéfica Catralense,

Cooperativa Valenciana,

Eléctrica Vaquer SA,

Hijos de José Bassols SA,

Electra Aduriz SA,

EL Gas SA,

Estabanell y Pahisa SA,

Electra Caldense SA,

Cooperativa Popular de Fluid Electric Camprodón SCCL,

Fuciños Rivas SL,

Electra del Maestrazgo SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan, πρόεδρο τμήματος, K. Λυκούργο (εισηγητή), πρόεδρο του τετάρτου τμήματος, και M. Ilešič, δικαστή,

γενικός εισαγγελέας: M. Bobek

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Viesgo Infraestructuras Energéticas SL, πρώην E.ON España SLU, εκπροσωπούμενη από την N. Encinar Arroyo και τον G. Rubio Hernández-Sampelayo, abogados, καθώς και από την M. J. Gutiérrez Aceves, procuradora,

– η Iberdrola SA, εκπροσωπούμενη από τους J. Giménez Cervantes, M. García και C. A. F. Lowhagen, abogados,

– η Naturgy Energy Group SA, εκπροσωπούμενη από τον F. González Díaz και την B. Martos Stevenson, abogados,

– η EDP España SAU, εκπροσωπούμενη από την J. Expósito Blanco και τον J. Fernández García, abogados,

– η Endesa SA, εκπροσωπούμενη από τους A. J. Sánchez Rodríguez και J. J. Lavilla Rubira, abogados,

– οι Agri-Energía SA, Navarro Generación SA, Electra del Cardener SA, Serviliano García SA, Energías de Benasque SL, Cooperativa Eléctrica Benéfica Catralense, Cooperativa Valenciana, Eléctrica Vaquer SA, Hijos de José Bassols SA, Electra Aduriz SA, El Gas SA, Estabanell y Pahisa SA, Electra Caldense SA, Cooperativa Popular de Fluid Electric Camprodón, SCCL, Fuciños Rivas SL και Electra del Maestrazgo SA, εκπροσωπούμενες από την I. Bartol Mir, abogada,

– η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. J. Ruiz Sánchez και S. Centeno Huerta,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις O. Beynet και M. Jáuregui Gómez,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Απριλίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ (ΕΕ 2009, L 211, σ. 55).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Viesgo Infraestructuras Energéticas SL (στο εξής: Viesgo), πρώην E.ON España SLU (στο εξής: E.ON), και, αφετέρου, του Administración General del Estado (Ισπανικού Δημοσίου) και ισπανικών εταιριών που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, σχετικά με τη νομιμότητα του συστήματος χρηματοδοτήσεως υποχρεώσεως παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας συνιστάμενης σε έκπτωση επί της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας της οποίας επωφελούνται ορισμένοι ευάλωτοι καταναλωτές.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 7, 45, 50 και 53 της οδηγίας 2009/72 έχουν ως εξής:

«(7) Η από 10 Ιανουαρίου 2007 ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο “Ενεργειακή πολιτική για την Ευρώπη” τόνισε τη σημασία της ενοποίησης της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενεργείας και της δημιουργίας ίσων όρων ανταγωνισμού για όλες τις εγκατεστημένες στην [Ένωση] επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενεργείας. Οι από 10 Ιανουαρίου 2007 ανακοινώσεις της Επιτροπής με τίτλο “Προοπτικές για την εσωτερική αγορά αερίου και ηλεκτρικής ενεργείας” και “Έρευνα δυνάμει του άρθρου 17 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 στον ευρωπαϊκό κλάδο του αερίου και της ηλεκτρικής ενεργείας (Τελική Έκθεση)” κατέδειξαν ότι οι υφιστάμενοι κανόνες και μέτρα δεν παρέχουν το αναγκαίο πλαίσιο για την επίτευξη του στόχου μιας εύρυθμα λειτουργούσας εσωτερικής αγοράς.

[…]

(45) […] Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να προστατεύουν τους ευάλωτους καταναλωτές στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενεργείας. Τα μέτρα αυτά είναι δυνατό να διαφέρουν ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε κάθε κράτος μέλος και να περιλαμβάνουν ειδικά μέτρα για την πληρωμή των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος, ή γενικότερα μέτρα λαμβανόμενα στο πλαίσιο του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. […]

(50) Οι απαιτήσεις δημόσιας υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων της καθολικής υπηρεσίας, και τα κοινά ελάχιστα πρότυπα που αυτές συνεπάγονται θα πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω ώστε να διασφαλισθεί ότι όλοι οι καταναλωτές, και ιδιαίτερα οι πιο ευάλωτοι, έχουν τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τον ανταγωνισμό και τις δικαιότερες τιμές. Οι απαιτήσεις δημόσιας υπηρεσίας ορίζονται σε εθνικό επίπεδο, με συνεκτίμηση των εθνικών συνθηκών και με παράλληλο σεβασμό του [δικαίου της Ένωσης] εκ μέρους των κρατών μελών. Οι πολίτες της Ένωσης και, όταν αυτό κρίνεται σκόπιμο από τα κράτη μέλη, οι μικρές επιχειρήσεις, θα πρέπει να μπορούν να απολαμβάνουν υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια εφοδιασμού και τις εύλογες τιμές. […]

[…]

(53) Η ενεργειακή φτώχεια είναι διογκούμενο πρόβλημα στην [Ένωση]. Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη που πλήττονται από αυτήν και δεν το έχουν ακόμη πράξει θα πρέπει να αναπτύξουν εθνικά προγράμματα δράσης ή άλλα κατάλληλα πλαίσια δράσης για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, που αποβλέπουν στη μείωση του αριθμού των ανθρώπων που υποφέρουν από μια τέτοια κατάσταση. Σε κάθε περίπτωση, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν τον απαραίτητο ενεργειακό εφοδιασμό των ευάλωτων καταναλωτών. Προς τούτο, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, π.χ. στο πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής και τα μέτρα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν κοινωνικές πολιτικές ή βελτιώσεις της ενεργειακής απόδοσης για την κατοικία. Στο ελάχιστο, η παρούσα οδηγία θα πρέπει να επιτρέπει εθνικές πολιτικές υπέρ των ευάλωτων καταναλωτών.»

4 Το άρθρο 2 της ως άνω οδηγίας το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί» προέβλεπε τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

21. “κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση”, επιχείρηση ηλεκτρικής ενεργείας ή όμιλος επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενεργείας, όπου το ίδιο πρόσωπο ή πρόσωπα δικαιούνται, άμεσα ή έμμεσα, να ασκούν τον έλεγχο, και όπου η εν λόγω επιχείρηση ή ο όμιλος επιχειρήσεων ασκούν τουλάχιστον μία από τις δραστηριότητες μεταφοράς ή διανομής, και τουλάχιστον μία από τις δραστηριότητες παραγωγής ή προμήθειας ηλεκτρικής ενεργείας·

[…]».

5 Το άρθρο 3, παράγραφοι 2, 6 και 7, της εν λόγω οδηγίας προέβλεπε τα εξής:

«2. Τηρώντας πλήρως τις οικείες διατάξεις της [Συνθήκης ΛΕΕ], και ιδίως το άρθρο [106], τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ηλεκτρικής ενεργείας, χάριν του γενικού οικονομικού συμφέροντος, υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας οι οποίες μπορούν να αφορούν την ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας του εφοδιασμού, την τακτική παροχή, την ποιότητα και τις τιμές παροχής, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής αποδοτικότητας, της ενεργείας από ανανεώσιμες πηγές και της προστασίας του κλίματος. Οι υποχρεώσεις αυτές πρέπει να ορίζονται σαφώς, να είναι διαφανείς, αμερόληπτες και επαληθεύσιμες και να διασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενεργείας της [Ευρωπαϊκής Ένωσης] στους εθνικούς καταναλωτές. […]

[…]

6. Όταν παρέχεται οικονομική αντιστάθμιση, άλλες μορφές αντιστάθμισης και αποκλειστικά δικαιώματα τα οποία παραχωρεί ένα κράτος μέλος για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων των παραγράφων 2 και 3, τούτο γίνεται χωρίς διακρίσεις και με διαφάνεια.

7. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για την προστασία των τελικών πελατών και, ειδικότερα, μεριμνούν ώστε να υπάρχουν επαρκείς διασφαλίσεις για την προστασία των ευάλωτων καταναλωτών. Στο πλαίσιο αυτό, κάθε κράτος μέλος ορίζει την έννοια των "ευάλωτων καταναλωτών", όπου μπορεί να γίνεται μνεία στην ενεργειακή φτώχεια, καθώς και, μεταξύ άλλων, την απαγόρευση διακοπής σύνδεσης τέτοιων καταναλωτών σε κρίσιμες περιόδους. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που συνδέονται με τους ευάλωτους καταναλωτές τηρούνται […]».

Το ισπανικό δίκαιο

6 Το άρθρο 45 του Ley 24/2013 del Sector Eléctrico (νόμου 24/2013 σχετικά με τον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας), της 26ης Δεκεμβρίου 2013, το οποίο τιτλοφορείται «Ευάλωτοι καταναλωτές», όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος 24/2013), προέβλεπε τα εξής:

«1. Ως ευάλωτοι καταναλωτές νοούνται οι καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας οι οποίοι έχουν, όσον αφορά την κοινωνική τους κατάσταση, την κατανάλωση και την αγοραστική τους δύναμη, τα χαρακτηριστικά που θα καθορισθούν. Εν πάση περιπτώσει, το μέτρο αφορά αποκλειστικά τα φυσικά πρόσωπα σε σχέση με την κύρια κατοικία τους.

Ο ορισμός των ευάλωτων καταναλωτών και οι απαιτήσεις που αυτοί πρέπει να πληρούν, καθώς και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την εν λόγω ομάδα καθορίζονται με κανονιστική πράξη της κυβέρνησης.

2. Η προκαθορισμένη έκπτωση (bono social) εφαρμόζεται για τους ευάλωτους καταναλωτές οι οποίοι, όσον αφορά την κοινωνική τους κατάσταση, την κατανάλωση και την αγοραστική τους δύναμη, έχουν τα χαρακτηριστικά που καθορίζονται με βασιλικό διάταγμα του Υπουργικού Συμβουλίου. Προς τούτο, καθορίζεται ένα κατώτατο όριο βάσει δείκτη εισοδήματος ανά κεφαλή της οικογένειας. Εν πάση περιπτώσει, το μέτρο αφορά αποκλειστικά τα φυσικά πρόσωπα σε σχέση με την κύρια κατοικία τους.

3. Η προκαθορισμένη έκπτωση καλύπτει τη διαφορά μεταξύ της αξίας της ελεύθερα οριζόμενης τιμής για τους καταναλωτές χαμηλής κατανάλωσης και μιας τιμής βάσης, καλούμενης "τιμολόγιο ασφαλείας", και εφαρμόζεται από τον οικείο προμηθευτή αναφοράς στα τιμολόγια των καταναλωτών που δικαιούνται την προκαθορισμένη έκπτωση.

Ο Ministro de Industria, de Energía y de Turismo [(Υπουργός Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τουρισμού)] με σύμφωνη γνώμη της Comisión Delegada del Gobierno para Asuntos Económicos [(ειδικής κυβερνητικής επιτροπής οικονομικών υποθέσεων)] καθορίζει το τιμολόγιο ασφαλείας.

4. Η προκαθορισμένη έκπτωση εξομοιώνεται με υποχρέωση παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας κατά την έννοια της οδηγίας [2009/72] και βαρύνει τις μητρικές εταιρίες των ομίλων εταιριών ή, κατά περίπτωση, τις εταιρίες που ασκούν ταυτοχρόνως δραστηριότητες παραγωγής, διανομής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας.

Ο συντελεστής κατανομής των προς χρηματοδότηση ποσών υπολογίζεται, για κάθε όμιλο επιχειρήσεων, ως ο λόγος μεταξύ του αθροίσματος του ετήσιου μέσου όρου του αριθμού των παροχών οι οποίες συνδέονται με τα δίκτυα διανομής των εταιριών διανομής και του αριθμού των πελατών των εταιριών εμπορίας στις οποίες συμμετέχει ο όμιλος, αφενός, και του αθροίσματος όλων των μέσων ετήσιων τιμών των παροχών και των πελατών όλων των ομίλων επιχειρήσεων που πρέπει να συνυπολογιστούν στο πλαίσιο της εν λόγω κατανομής, αφετέρου.

Ο ως άνω συντελεστής κατανομής υπολογίζεται ετησίως από την Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia [(Εθνική Επιτροπή Αγορών και Ανταγωνισμού)], σύμφωνα με τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται με κανονιστική πράξη. Προς τούτο, η επιτροπή αυτή δημοσιεύει, τον Νοέμβριο κάθε έτους, στον ιστότοπό της τις σχετικές με το προηγούμενο κυλιόμενο έτος πληροφορίες οι οποίες αφορούν τον ετήσιο μέσο όρο του αριθμού των παροχών που συνδέονται με τα δίκτυα διανομής των εταιριών διανομής και του αριθμού των πελατών των εταιριών εμπορίας, καθώς και τον κατάλογο των ομίλων εταιριών ή, κατά περίπτωση, των εταιριών που πληρούν το κριτήριο του πρώτου εδαφίου της παρούσας παραγράφου.

Η προαναφερθείσα επιτροπή υποβάλλει πριν από την 1η Δεκεμβρίου κάθε έτους πρόταση καθορισμού των συντελεστών χρηματοδοτήσεως που αντιστοιχούν σε καθεμία από τις μητρικές εταιρίες προς έγκριση από τον Υπουργό Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τουρισμού μέσω απόφασης που δημοσιεύεται στο *Boletín Oficial del Estado*.

Εν πάση περιπτώσει, το ποσό της εισφοράς που αναλογεί σε καθεμία από τις ως άνω εταιρίες καταβάλλεται σε ειδικό καταθετικό λογαριασμό τον οποίο ανοίγει προς τον σκοπό αυτόν το αρμόδιο για τη διαχείρισή του διοικητικό όργανο.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

7 Στις 18 Δεκεμβρίου 2014, η E.ON, στα δικαιώματα της οποίας επεισήλθε η Viesgo, άσκησε ενώπιον του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ισπανία) ένδικη προσφυγή με αίτημα την ακύρωση του Real Decreto 968/2014, por el que se desarrolla la metodología para la fijación de los portatajes de las cantidades a financiar relativas al bono social [βασιλικού διατάγματος

968/2014 περί της μεθόδου καθορισμού των συντελεστών κατανομής των ποσών για τη χρηματοδότηση της προκαθορισμένης εκπτώσεως], της 21ης Νοεμβρίου 2014 (στο εξής: βασιλικό διάταγμα 968/2014).

8 Η E.ON ισχυρίστηκε ότι το σύστημα χρηματοδοτήσεως της προκαθορισμένης εκπτώσεως το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 45, παράγραφος 4, του νόμου 24/2013 και τέθηκε σε εφαρμογή με τα άρθρα 2 και 3 του βασιλικού διατάγματος 968/2014, δεν συνάδει προς την οδηγία 2009/72.

9 Με απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2016, το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) έκανε δεκτή την προσφυγή της E.ON και έκρινε ότι το σύστημα χρηματοδοτήσεως δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής για τον λόγο ότι δεν συνάδει προς το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72. Το εν λόγω δικαστήριο εκθέτει ότι στηρίχθηκε στις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ. (C-265/08, EU:C:2010:205), και της 7ης Σεπτεμβρίου 2016, ANODE (C-121/15, EU:C:2016:637). Ειδικότερα, έκρινε ότι το σκεπτικό που περιέχεται στην τελευταία αυτή απόφαση, η οποία αφορά εθνική ρύθμιση σχετική με την τιμή του φυσικού αερίου, μπορούσε κάλλιστα να εφαρμοσθεί στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, δεδομένου ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 2003/55/ΕΚ (ΕΕ 2009, L 211, σ. 94) και το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 είναι παρεμφερή. Κατά συνέπεια, βάσει της θεωρίας της «acte éclairé» (πράξεως που έχει αποτελέσει αντικείμενο επαρκούς ερμηνείας), αποφάσισε να μην υποβάλει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο.

10 Το Administración General del Estado (Ισπανικό Δημόσιο) άσκησε προσφυγή ενώπιον του Tribunal Constitucional (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Ισπανία) για την εξασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών (recurso de amparo).

11 Στις 26 Μαρτίου 2019, το ανωτέρω δικαστήριο έκανε δεκτή την προσφυγή. Ως εκ τούτου, εξαφάνισε την ως άνω απόφαση, αποφαινόμενο ότι το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) είχε κρίνει κατά παράβαση του δικαιώματος σε δίκη με όλες τις εγγυήσεις το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 24, παράγραφος 2, του ισπανικού Συντάγματος, καθόσον απέκλεισε την εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας με το σκεπτικό ότι ήταν ασύμβατη προς το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 χωρίς προηγουμένως να υποβάλει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο. Διέταξε, επίσης, την επανάληψη της ένδικης διαδικασίας από το προ της εκδόσεως της αποφάσεως στάδιο, προκειμένου το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) να αποφανθεί εκ νέου. Από την απόφαση περί αναπομπής προκύπτει ότι το Tribunal Constitucional (Συνταγματικό Δικαστήριο) έκρινε ότι δεν πληρούνταν εν προκειμένω οι προϋποθέσεις εφαρμογής της θεωρίας της «acte éclairé» και ότι, ως εκ τούτου, το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) δεν απαλλασσόταν από την υποχρέωση υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

12 Προς εκτέλεση της αποφάσεως αυτής, το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να υποβάλει την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο, εκθέτοντας, υπό μορφή ερωτημάτων, τους λόγους για τους οποίους είχε κρίνει ότι η ισπανική νομοθεσία ήταν ασύμβατη προς την οδηγία 2009/72.

13 Το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) επισημαίνει ότι η προκαθορισμένη έκπτωση η οποία προβλέπεται στο άρθρο 45 του νόμου 24/2013 σχεδιάστηκε ως παροχή προδήλως κοινωνικού χαρακτήρα, συνιστάμενη στην υποχρέωση παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας με σκοπό την

προστασία ορισμένων καταναλωτών ηλεκτρικής ενέργειας οι οποίοι απολαύουν του τιμολογίου ασφαλείας και έχουν, όσον αφορά την κοινωνική τους κατάσταση, την κατανάλωση και την αγοραστική τους δύναμη ορισμένα χαρακτηριστικά σε συνάρτηση με το κόστος του ηλεκτρικού ρεύματος της μόνιμης κατοικίας τους.

14 Το ως άνω δικαστήριο επισημαίνει ότι από την αιτιολογική έκθεση της Real Decreto-ley 9/2013 por el que se adoptan medidas urgentes para garantizar la estabilidad financiera del sistema eléctrico (πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 9/2013 περί επειγόντων μέτρων για την εξασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας), της 12ης Ιουλίου 2013, που ίσχυε πριν από τον νόμο 24/2013, προκύπτει ότι το σύστημα χρηματοδοτήσεως της προκαθορισμένης εκπτώσεως, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 45, παράγραφος 4, του νόμου αυτού, υπαγορεύεται από τον σκοπό της συμβολής στην κατεπείγουσα και αναγκαία μείωση του κόστους που συνεπάγεται το σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας, προβλέποντας ότι το κόστος της προκαθορισμένης εκπτώσεως θα βαρύνει, υπό τη μορφή υποχρεώσεως παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, τις μητρικές εταιρίες εταιριών ή ομίλων εταιριών που ασκούν δραστηριότητες παραγωγής, διανομής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας και αποτελούν κάθετα ολοκληρωμένους ομίλους. Σύμφωνα με τον εθνικό νομοθέτη, η επιβολή μιας τέτοιας υποχρεώσεως στις εν λόγω μητρικές εταιρίες καθιστά δυνατό, έστω και εμμέσως, τον επιμερισμό της επιβαρύνσεως μεταξύ των κύριων εμπορικών δραστηριοτήτων του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας.

15 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, συναφώς, ότι το ζήτημα που τίθεται εν προκειμένω είναι αν οι δικαιολογητικοί αυτοί λόγοι ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72, κατά τις οποίες οι υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας πρέπει, αφενός, να είναι σαφώς καθορισμένες, διαφανείς, μη εισάγουσες διακρίσεις και επαληθεύσιμες και, αφετέρου, να διασφαλίζουν ισότιμη πρόσβαση των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας της Ένωσης στους εθνικούς καταναλωτές.

16 Υπογραμμίζει ότι προσάπτεται στον εθνικό νομοθέτη η απόφασή του ότι, από τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε τρεις τομείς του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας, ήτοι στους τομείς της παραγωγής, της διανομής και της εμπορίας, μόνον οι εταιρίες ή οι όμιλοι εταιριών που ασκούν ταυτοχρόνως και τις τρεις αυτές δραστηριότητες και που αποτελούν κάθετα ολοκληρωμένους ομίλους αναλαμβάνουν το κόστος που συνεπάγεται η χρηματοδότηση της εν λόγω υποχρεώσεως παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, ενώ απαλλάσσεται από την ως άνω επιβάρυνση το σύνολο των εταιριών ή των ομίλων εταιριών των οποίων η δραστηριότητα αφορά αποκλειστικά έναν ή ακόμη και δύο από τους εν λόγω τομείς.

17 Κατά το αιτούν δικαστήριο, από την Orden IET/350/2014, por la que se fijan los porcentajes de reparto de las cantidades a financiar relativas al bono social correspondientes a 2014 (απόφαση IET/350/2014 σχετικά με τον καθορισμό των συντελεστών κατανομής των προς χρηματοδότηση ποσών της προκαθορισμένης εκπτώσεως για το 2014), της 7ης Μαρτίου 2014, η οποία προσδιορίζει τις οντότητες τις οποίες αφορά το μέτρο και καθορίζει τους συντελεστές κατανομής των προς χρηματοδότηση ποσών της προκαθορισμένης εκπτώσεως για το 2014, προκύπτει ότι μόνον για πέντε ομίλους εταιριών ή εταιρίες ορίζονται σημαντικοί συντελεστές ή ποσοστά, που παρουσιάζουν, μάλιστα, σημαντικές διαφορές μεταξύ τους [πρόκειται για τις Endesa SA (41,612696 %), Iberdrola, SA (38,474516 %), Gas Natural SDG SA (14,185142 %), Hidroeléctrica del Cantábrico (2,649114 %) και E.ON (2,368956 %)]. Επομένως, οι πέντε αυτές εταιρίες εισφέρουν, μόνες τους, το 99,290424 % της χρηματοδοτήσεως της προκαθορισμένης εκπτώσεως, ενώ στις υπόλοιπες είκοσι τρεις κατονομαζόμενες εταιρίες εφαρμόζονται αισθητά μειωμένοι συντελεστές, όλοι σαφώς χαμηλότεροι του 1 %.

18 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική ρύθμιση παραβιάζει ενδεχομένως την αρχή της αναλογικότητας, δεδομένου ότι η υποχρέωση χρηματοδοτήσεως της προκαθορισμένης εκπτώσεως δεν επιβάλλεται κατ' εξαίρεση ή για περιορισμένο χρονικό διάστημα, αλλά επ' αόριστον και χωρίς κανένα αντάλλαγμα ή μέτρο αντισταθμίσεως.

19 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Είναι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου –ιδίως τις αποφάσεις της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ. (C-265/08, EU:C:2010:205) και της 7ης Σεπτεμβρίου 2016, ANODE (C-121/15, EU:C:2016:637)– συμβατή με τις επιταγές του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας [2009/72] εθνική νομοθεσία –όπως το άρθρο 45, παράγραφος 4, του [νόμου 24/2013], το οποίο τέθηκε εν συνεχεία σε εφαρμογή με τα άρθρα 2 και 3 του [βασιλικού διατάγματος 968/2014]– δυνάμει της οποίας η χρηματοδότηση της εκπτώσεως ρεύματος για ευάλωτους καταναλωτές (bono social – "προκαθορισμένη έκπτωση") βαρύνει συγκεκριμένους φορείς του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας –τις μητρικές εταιρίες σε περίπτωση ομίλων εταιριών ή, κατά περίπτωση, εταιρίες που ασκούν ταυτοχρόνως δραστηριότητες παραγωγής, διανομής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας–, μολονότι ορισμένοι από τους ως άνω υπόχρεους φορείς έχουν πολύ μικρό ειδικό βάρος στο σύνολο του σχετικού τομέα, ενώ αντιθέτως τυγχάνουν απαλλαγής από την εν λόγω υποχρέωση άλλες εταιρίες ή όμιλοι επιχειρήσεων που βρίσκονται ενδεχομένως σε θέση να αναλάβουν ευκολότερα το επίμαχο κόστος, είτε λόγω του κύκλου εργασιών τους είτε λόγω της σχετικής σημασίας τους σε έναν από τους τομείς δραστηριότητας ή ακόμη διότι αναπτύσσουν ταυτοχρόνως και με ολοκληρωμένο τρόπο δύο από τις δραστηριότητες αυτές;

2) Συνάδει με την προβλεπόμενη στο προαναφερθέν άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας [2009/72] απαίτηση αναλογικότητας εθνική νομοθεσία δυνάμει της οποίας η υποχρέωση χρηματοδοτήσεως της εκπτώσεως ρεύματος για ευάλωτους καταναλωτές (bono social – "προκαθορισμένη έκπτωση") δεν επιβάλλεται κατ' εξαίρεση ή για περιορισμένο χρονικό διάστημα, αλλά επ' αόριστον και χωρίς κανένα αντάλλαγμα ή μέτρο αντισταθμίσεως;»

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου και του παραδεκτού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

20 Η Viesgo, η Iberdrola και η Endesa θεωρούν, κατ' ουσίαν, ότι, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων που οδήγησαν στην υποβολή της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, καθώς και των στοιχείων που παρασχέθηκαν από το αιτούν δικαστήριο, το Δικαστήριο πρέπει είτε να κρίνει εαυτό αναρμόδιο είτε να κρίνει την αίτηση απαράδεκτη. Εκτιμούν, ειδικότερα, ότι οι λόγοι που οδήγησαν το αιτούν δικαστήριο να υποβάλει την αίτηση δεν εμπίπτουν στο δίκαιο της Ένωσης, δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο έκρινε ότι είναι υποχρεωμένο, βάσει της εθνικής δικονομίας και νομολογίας, να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα, ενώ δεν είχε αμφιβολίες εν προκειμένω ως προς την ερμηνεία, όπερ θίγει την υπεροχή και την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης.

21 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το Tribunal Constitucional (Συνταγματικό Δικαστήριο) εξαφάνισε την απόφαση την οποία εξέδωσε το αιτούν δικαστήριο στις 24 Οκτωβρίου 2016, κρίνοντας ότι το τελευταίο δεν είχε εκθέσει επαρκώς τους λόγους για τους οποίους προσέφυγε στη θεωρία της «acte éclairé». Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ο πραγματικός λόγος

της εξαφανίσεως της αποφάσεώς του έγκειται στο γεγονός ότι το Tribunal Constitucional (Συνταγματικό Δικαστήριο) εφαρμόζει ως προς τις αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων ένα διαφορετικό και αυστηρότερο κριτήριο ελέγχου, όσον αφορά την ερμηνεία και την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, όταν τα δικαστήρια αυτά αποκλείουν την εφαρμογή εθνικής νομοθεσίας για τον λόγο ότι κρίνουν ότι αντιβαίνει προς το δίκαιο της Ένωσης, σε σχέση με τις περιπτώσεις στις οποίες κρίνουν ότι η εθνική νομοθεσία συνάδει προς το δίκαιο της Ένωσης.

22 Χωρίς να απαιτείται να εξεταστεί η συμβατότητα της νομολογιακής πρακτικής του Tribunal Constitucional (Συνταγματικού Δικαστηρίου), την οποία μνημονεύει το αιτούν δικαστήριο, προς το δίκαιο της Ένωσης, διαπιστώνεται, πρώτον, ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά κανόνα δικαίου της Ένωσης, ήτοι το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72, για την ερμηνεία του οποίου είναι αρμόδιο το Δικαστήριο.

23 Δεύτερον, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο εθνικός δικαστής, ο οποίος έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη για τη δικαστική απόφαση που πρόκειται να εκδοθεί, είναι αποκλειστικώς αρμόδιος να εκτιμήσει, με γνώμονα τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης, τόσο αν η προδικαστική απόφαση είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και αν τα ερωτήματα που υποβάλλει στο Δικαστήριο είναι λυσιτελή. Συνεπώς, εφόσον τα υποβαλλόμενα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία ή το κύρος κανόνα του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο οφείλει κατ' αρχήν να απαντήσει. Επομένως, τα ερωτήματα τα οποία υποβάλλονται από τα εθνικά δικαστήρια θεωρούνται, κατά τεκμήριο, λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να απαντήσει σε προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου μόνον όταν προκύπτει ότι η ερμηνεία την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, αν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσης ή ακόμη αν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα εν λόγω ερωτήματα (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Facebook Ireland και Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, σκέψη 73 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

24 Εν προκειμένω, τα προδικαστικά ερωτήματα έχουν, κατ' αρχάς, προδήλως σχέση με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, καθόσον το αιτούν δικαστήριο ζητεί, με τα ερωτήματά του, να διευκρινιστεί αν οι εθνικές διατάξεις των οποίων η νομιμότητα αμφισβητείται ενώπιόν του είναι συμβατές με τις υποχρεώσεις τις οποίες επιβάλλει το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 στα κράτη μέλη στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας. Περαιτέρω, δεν προκύπτει ότι το πρόβλημα το οποίο τίθεται από το αιτούν δικαστήριο είναι υποθετικής φύσεως. Τέλος, το αιτούν δικαστήριο εξέθεσε στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως επαρκώς τα πραγματικά και νομικά στοιχεία τα οποία παρέχουν στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να δώσει χρήσιμη απάντηση στα εν λόγω ερωτήματα.

25 Συναφώς, προστίθεται ότι, εν αντιθέσει προς την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1981, Foglia (244/80, EU:C:1981:302) και την οποία επικαλέστηκαν ορισμένοι από τους διαδίκους της κύριας δίκης, η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ανταποκρίνεται σε αντικειμενική ανάγκη συνυφασμένη με την επίλυση διαφοράς ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

26 Τρίτον, υπενθυμίζεται ότι ουδόλως απαγορεύεται σε εθνικό δικαστήριο να υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα, για την απάντηση των οποίων, κατά την άποψη των διαδίκων της κύριας δίκης, δεν υπάρχει περιθώριο για καμία εύλογη αμφιβολία. Συνεπώς, ακόμη και αν υποτεθεί ότι αυτό ευσταθεί, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που περιέχει τα

ερωτήματα αυτά δεν καθίσταται εξ αυτού του λόγου απαράδεκτη (πρβλ. απόφαση της 30ής Απριλίου 2020, Overgas Mrezhi και Balgarska gazova asotsiatsia, C-5/19, EU:C:2020:343, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

27 Κατά συνέπεια, από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να απαντήσει στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και ότι η αίτηση είναι παραδεκτή.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

28 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 έχει την έννοια ότι αποκλείει να επιβαρύνονται με το κόστος που συνεπάγεται η υποχρέωση παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας η οποία συνίσταται στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε μειωμένη τιμή σε ορισμένους ευάλωτους καταναλωτές, αποκλειστικώς οι μητρικές εταιρίες των ομίλων εταιριών ή, κατά περίπτωση, οι εταιρίες που ασκούν ταυτοχρόνως τις δραστηριότητες παραγωγής, διανομής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας.

29 Συναφώς, διευκρινίζεται ότι το επίμαχο στην κύρια δίκη μέτρο έγκειται στην υποχρέωση καταβολής χρηματοοικονομικής εισφοράς που καθιστά δυνατή την κάλυψη του κόστους της προκαθορισμένης εκπτώσεως, η οποία συνίσταται σε βάσει του νόμου έκπτωση επί του λογαριασμού ηλεκτρικού ρεύματος την οποία οι εταιρίες εμπορίας υποχρεούνται να εφαρμόζουν προς όφελος ορισμένων καταναλωτών που χαρακτηρίζονται ως «ευάλωτοι». Το ποσό της εκπτώσεως αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ της αξίας της ελεύθερα οριζόμενης τιμής ηλεκτρικής ενέργειας για τους καταναλωτές χαμηλής κατανάλωσης και ενός μειωμένου τιμολογίου, το οποίο αποκαλείται «τιμολόγιο ασφαλείας» και καθορίζεται από δημόσια αρχή.

30 Πρώτον, πρέπει να εξεταστεί αν η εν λόγω υποχρεωτική χρηματοοικονομική εισφορά συνιστά υποχρέωση παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 και, ως εκ τούτου, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής.

31 Κατά πρώτον, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έννοια των «υποχρεώσεων παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας», κατά τη διάταξη αυτή, αντιστοιχεί σε μέτρα δημόσιας παρεμβάσεως στη λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας τα οποία επιβάλλουν σε επιχειρήσεις του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, προς τον σκοπό της επιδίωξης γενικού οικονομικού συμφέροντος, την υποχρέωση να δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά βάσει κριτηρίων επιβαλλόμενων από τις δημόσιες αρχές. Κατά συνέπεια, η ελευθερία των επιχειρήσεων αυτών να δραστηριοποιούνται στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας περιορίζεται, υπό την έννοια ότι, με γνώμονα αποκλειστικά τα εμπορικά συμφέροντά τους, οι επιχειρήσεις αυτές δεν θα προμήθευαν ορισμένα αγαθά ή υπηρεσίες ή δεν θα τα προμήθευαν στην ίδια έκταση ή με τους αυτούς όρους (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Engie Cartagena, C-523/18, EU:C:2019:1129, σκέψη 45).

32 Λαμβανομένου υπόψη του ορισμού αυτού, διαπιστώνεται ότι η υποχρέωση παροχής ηλεκτρικής ενέργειας σε μειωμένη τιμή σε ορισμένους ευάλωτους καταναλωτές, η οποία βαρύνει, εν προκειμένω, τις επιχειρήσεις εμπορίας, αντιστοιχεί σε υποχρέωση παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72.

33 Πράγματι, αφενός, οι ως άνω επιχειρήσεις υπέχουν την υποχρέωση να αναπτύξουν οι ίδιες δράση προκειμένου να επιτευχθεί ο γενικού οικονομικού συμφέροντος σκοπός της προστασίας των ευάλωτων καταναλωτών ο οποίος επιδιώκεται από τον εθνικό νομοθέτη με την επιβολή της προκαθορισμένης εκπτώσεως και ο οποίος απηχεί σκοπό επιδιωκόμενο από τον νομοθέτη της Ένωσης, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 45, 50 και 53 της οδηγίας 2009/72. Αφετέρου, η ελευθερία των ως άνω επιχειρήσεων να δραστηριοποιούνται στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας περιορίζεται δεδομένου ότι, με γνώμονα αποκλειστικά τα οικονομικά συμφέροντά τους, οι εν λόγω επιχειρήσεις δεν θα παρείχαν ηλεκτρική ενέργεια στους επίμαχους καταναλωτές ή δεν θα την παρείχαν στην ίδια τιμή.

34 Κατά δεύτερον, από το άρθρο 45, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του νόμου 24/2013 συνάγεται ότι το κόστος της προκαθορισμένης εκπτώσεως βαρύνει τις μητρικές εταιρίες των ομίλων εταιριών ή, κατά περίπτωση, τις εταιρίες που ασκούν ταυτοχρόνως τις δραστηριότητες παραγωγής, διανομής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας.

35 Κατά το άρθρο 45, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του ανωτέρω νόμου, ο συντελεστής κατανομής των προς χρηματοδότηση ποσών υπολογίζεται, για κάθε όμιλο επιχειρήσεων, ως ο λόγος μεταξύ του αθροίσματος του ετήσιου μέσου όρου του αριθμού των παροχών οι οποίες συνδέονται με τα δίκτυα διανομής των εταιριών διανομής και του αριθμού των πελατών των εταιριών εμπορίας στις οποίες συμμετέχει ο όμιλος, αφενός, και του αθροίσματος όλων των μέσων ετήσιων τιμών των παροχών και των πελατών όλων των ομίλων επιχειρήσεων που πρέπει να συνυπολογιστούν στο πλαίσιο της εν λόγω κατανομής, αφετέρου.

36 Όπως προκύπτει από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου, ο συντελεστής κατανομής των προς χρηματοδότηση ποσών αποτελεί, επομένως, συνάρτηση τόσο του αριθμού των παροχών οι οποίες συνδέονται με τα δίκτυα διανομής των οικείων εταιριών όσο του αριθμού των πελατών για τους οποίους οι εταιρίες αυτές αναπτύσσουν δραστηριότητες εμπορίας.

37 Επομένως, από το άρθρο 45, παράγραφος 4, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του νόμου 24/2013 προκύπτει ότι όλες οι μητρικές εταιρίες ομίλων εταιριών και όλες οι εταιρίες τις οποίες αφορά η διάταξη αυτή, οι οποίες βαρύνονται με τη χρηματοδότηση της προκαθορισμένης εκπτώσεως, ασκούν, είτε απευθείας είτε μέσω εταιρίας που ανήκει σε τέτοιο όμιλο εταιριών, τη δραστηριότητα εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας και υποχρεούνται, κατά συνέπεια, να εφαρμόζουν την έκπτωση επί της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας που συνεπάγεται η εν λόγω προκαθορισμένη έκπτωση στους ευάλωτους καταναλωτές. Επομένως, το σύστημα που προβλέπει ο Ισπανός νομοθέτης επιβάλλει υποχρέωση παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, της οποίας το κόστος μετακυλίεται σε μέρος των εταιριών και των ομίλων εταιριών που υπέχουν την υποχρέωση παροχής τέτοιων υπηρεσιών.

38 Κατά τρίτον, από το άρθρο 45, παράγραφος 4, πέμπτο εδάφιο, του νόμου 24/2013 προκύπτει ότι οι εισφορές στις οποίες πρέπει να προβεί καθεμιά από τις εν λόγω εταιρίες βάσει της χρηματοοικονομικής υποχρεώσεως που αφορά την προκαθορισμένη έκπτωση καταβάλλονται σε ειδικό καταθετικό λογαριασμό τον οποίο ανοίγει προς τον σκοπό αυτόν το αρμόδιο για τη διαχείρισή του διοικητικό όργανο. Συναφώς, όπως επισήμανε η Ισπανική Κυβέρνηση με την απάντησή της στις γραπτές ερωτήσεις του Δικαστηρίου, η υποχρέωση αυτή εξυπηρετεί μόνον τη χρηματοδότηση της προκαθορισμένης εκπτώσεως.

39 Επομένως, από τα ανωτέρω στοιχεία συνάγεται ότι τα έσοδα από τις ως άνω εισφορές διατίθενται αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση της προκαθορισμένης εκπτώσεως. Το κόστος το οποίο συνεπάγεται η εν λόγω έκπτωση καθορίζει το ύψος του συνολικού ποσού που πρέπει να

εισπραχθεί, μέσω της χρηματοοικονομικής εισφοράς, από τις επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας που πρέπει να την καταβάλουν. Εξ αυτού συνάγεται ότι η εξέταση της συμβατότητας της υποχρεώσεως παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας που συνίσταται στην προκαθορισμένη έκπτωση προς τους κανόνες της οδηγίας 2009/72 δεν μπορεί να διακριθεί από αυτή της χρηματοοικονομικής εισφοράς η οποία αποτελεί τον τρόπο χρηματοδοτήσεως της εκπτώσεως (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital κατά Επιτροπής, C-449/14 P, EU:C:2016:848, σκέψεις 67 και 68).

40 Επομένως, η υποχρέωση παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας που επιβάλλεται με την προκαθορισμένη έκπτωση αποτελείται από δύο άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους στοιχεία, ήτοι, αφενός, την έκπτωση επί της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας που παρέχεται σε ορισμένους ευάλωτους καταναλωτές και, αφετέρου, τη χρηματοοικονομική εισφορά που σκοπεί στην κάλυψη του κόστους της εκπτώσεως επί της τιμής.

41 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης υποχρεωτική χρηματοοικονομική εισφορά εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72, καθόσον αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της υποχρεώσεως παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας η οποία αφορά την προκαθορισμένη έκπτωση.

42 Δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι, βάσει της διατάξεως αυτής, και τηρώντας πλήρως τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ, ιδίως δε το άρθρο 106 ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ηλεκτρικής ενεργείας, χάριν του γενικού οικονομικού συμφέροντος, υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας οι οποίες μπορούν να αφορούν την ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας του εφοδιασμού, την τακτική παροχή, την ποιότητα και τις τιμές παροχής, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος. Οι υποχρεώσεις αυτές πρέπει να ορίζονται σαφώς, να είναι διαφανείς, μη εισάγουσες διακρίσεις και επαληθεύσιμες και να διασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενεργείας της Ένωσης στους εθνικούς καταναλωτές.

43 Συναφώς, επισημαίνεται, προκαταρκτικώς, ότι, δεδομένου ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 και το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/73 είναι, κατ' ουσίαν, πανομοιότυπα και ότι οι δύο αυτές οδηγίες έχουν ως κύριο σκοπό, όπως επισημαίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την εναρμόνιση του νομικού πλαισίου του οικονομικού τομέα που η καθεμιά ρυθμίζει προκειμένου να διασφαλιστεί μια πλήρως ανοικτή και ανταγωνιστική εσωτερική αγορά, η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την τελευταία αυτή διάταξη μπορεί να αποτελέσει νομολογιακό προηγούμενο και για το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72.

44 Τούτου λεχθέντος, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, καίτοι η κρατική παρέμβαση στον καθορισμό της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί εμπόδιο στην επίτευξη ανταγωνιστικής αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας, εντούτοις η εν λόγω παρέμβαση μπορεί να γίνει δεκτή στο πλαίσιο της οδηγίας 2009/72, εφόσον πληρούνται τρεις προϋποθέσεις. Πρώτον, η εν λόγω παρέμβαση πρέπει να επιδιώκει σκοπό γενικού οικονομικού συμφέροντος, δεύτερον, πρέπει να είναι σύμφωνη προς την αρχή της αναλογικότητας και, τρίτον, οι υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας που προβλέπει πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένες, διαφανείς, μη εισάγουσες διακρίσεις και επαληθεύσιμες και να διασφαλίζουν ισότιμη πρόσβαση των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας της Ένωσης στους καταναλωτές (βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 7ης Σεπτεμβρίου 2016, ANODE, C-121/15, EU:C:2016:637, σκέψη 36, και της 30ής Απριλίου 2020, Overgas Mrezhi και Balgarska gazova asotsiatsia, C-5/19, EU:C:2020:343, σκέψη 56).

45 Όσον αφορά την τελευταία αυτή προϋπόθεση, και ειδικότερα την απαίτηση κατά την οποία οι υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας πρέπει να μην εισάγουν διακρίσεις, απαίτηση την οποία και μόνον αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 παρέχει τη δυνατότητα επιβολής υποχρεώσεων παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας «στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας» γενικώς και όχι ειδικώς σε ορισμένες επιχειρήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, το σύστημα προσδιορισμού των επιχειρήσεων που επιφορτίζονται με υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας δεν μπορεί να αποκλείει a priori καμία από τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας. Επομένως, οποιαδήποτε τυχόν διαφορετική μεταχείριση πρέπει να δικαιολογείται αντικειμενικώς (βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 7ης Σεπτεμβρίου 2016, ANODE, C-121/15, EU:C:2016:637, σκέψη 71, και της 30ής Απριλίου 2020, Overgas Mrezhi και Balgarska gazova asotsiatsia, C-5/19, EU:C:2020:343, σκέψη 80).

46 Επομένως, καθόσον, μολονότι η υποχρέωση παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας που σχετίζεται με την προκαθορισμένη έκπτωση επιβάλλεται σε όλες τις επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας που διαθέτουν ηλεκτρική ενέργεια στην ισπανική αγορά, η χρηματοοικονομική επιβάρυνση την οποία συνεπάγεται η υποχρέωση αυτή και η οποία σκοπεί στην κάλυψη του κόστους της μειώσεως της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας που προβλέπει η προκαθορισμένη έκπτωση δεν επηρεάζει όλες τις ανωτέρω επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν η διαφοροποίηση μεταξύ των επιχειρήσεων που πρέπει να επωμιστούν την ως άνω επιβάρυνση και εκείνων που απαλλάσσονται από αυτήν δικαιολογείται αντικειμενικώς (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 30ής Απριλίου 2020, Overgas Mrezhi et Balgarska gazova asotsiatsia, C-5/19, EU:C:2020:343, σκέψη 82 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

47 Συναφώς, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο εθνικός νομοθέτης έκρινε ότι η ανάληψη του κόστους αυτού από τις μητρικές εταιρίες των ομίλων εταιριών ή, ενδεχομένως, από τις εταιρίες που ασκούν ταυτοχρόνως τις δραστηριότητες παραγωγής, διανομής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας καθιστά δυνατό, έστω και εμμέσως, τον επιμερισμό του βάρους μεταξύ των κύριων εμπορικών δραστηριοτήτων του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και την ελαχιστοποίηση, με τον τρόπο αυτό, των οικονομικών συνεπειών του κόστους που αντιπροσωπεύει η υποχρέωση παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας η οποία αφορά την προκαθορισμένη έκπτωση.

48 Λαμβανομένου, όμως, υπόψη του κατά τα ανωτέρω επιδιωκόμενου σκοπού του επιμερισμού του εν λόγω βάρους, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης χρηματοοικονομική εισφορά εισάγει διακρίσεις, με συνέπεια την παράβαση των επιταγών του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72.

49 Συγκεκριμένα, κατά το εν λόγω δικαστήριο, ορισμένες από τις εταιρίες τις οποίες αφορά η εισφορά έχουν πολύ μικρό ειδικό βάρος στο σύνολο του ισπανικού τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ, αντιθέτως, τυγχάνουν απαλλαγής από την εισφορά άλλες εταιρίες ή όμιλοι επιχειρήσεων που είναι ενδεχομένως πλέον κατάλληλοι για να αναλάβουν την εν λόγω εισφορά, είτε λόγω του κύκλου εργασιών τους είτε λόγω της σχετικής σημασίας τους σε έναν από τους τομείς δραστηριότητας ή ακόμη διότι αναπτύσσουν ταυτοχρόνως και με ολοκληρωμένο τρόπο δύο από τις δραστηριότητες παραγωγής, διανομής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας.

50 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το κριτήριο διαφοροποιήσεως που επέλεξε ο εθνικός νομοθέτης δεν δικαιολογείται αντικειμενικώς, καθόσον, κατ' αρχήν, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού που επιδιώκει ο νομοθέτης αυτός, ο οποίος συνίσταται στον επιμερισμό του κόστους της

προκαθορισμένης εκπτώσεως μεταξύ των κύριων εμπορικών δραστηριοτήτων του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, όλες οι επιχειρήσεις που ασκούν τουλάχιστον μία από τις κύριες αυτές δραστηριότητες θα έπρεπε να συμβάλλουν στη χρηματοδότηση του εν λόγω κόστους.

51 Ειδικότερα, υπό το πρίσμα του σκοπού αυτού, η διαφοροποίηση μεταξύ των εταιριών που ασκούν και τις τρεις δραστηριότητες παραγωγής, διανομής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας και εκείνων που ασκούν μόνον την τελευταία από τις ανωτέρω δραστηριότητες συν μία από τις δύο άλλες, όσον αφορά την αντίστοιχη ικανότητά τους να φέρουν το χρηματοοικονομικό κόστος της προκαθορισμένης εκπτώσεως, δεν είναι σαφής. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, στο πλαίσιο της κύριας δίκης, ο εκπρόσωπος του Administración del Estado (Ισπανικού Δημοσίου) παραδέχθηκε ότι η με ολοκληρωμένο τρόπο άσκηση των δραστηριοτήτων παραγωγής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας ευνοεί, επίσης, τις συνέργειες και τις οικονομίες κλίμακας.

52 Υπό τις συνθήκες αυτές, μολονότι, όπως επισημαίνει η Ισπανική Κυβέρνηση, το σύστημα της ανάληψης της χρηματοοικονομικής επιβαρύνσεως της προκαθορισμένης εκπτώσεως έχει ως αποτέλεσμα να αναλαμβάνουν πλέον του 99 % του κόστους της εκπτώσεως οι πέντε σημαντικότερες επιχειρήσεις της ισπανικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, γεγονός παραμένει ότι το κριτήριο που επέλεξε ο εθνικός νομοθέτης για να διακρίνει μεταξύ των εταιριών που πρέπει να αναλάβουν, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, το κόστος και εκείνων που απαλλάσσονται πλήρως οδηγεί σε διαφορετική μεταχείριση των διαφόρων εταιριών που δραστηριοποιούνται στην αγορά η οποία δεν δικαιολογείται αντικειμενικώς.

53 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 έχει την έννοια ότι αποκλείει να επιβαρύνονται με το κόστος που συνεπάγεται η υποχρέωση παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας η οποία συνίσταται στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε μειωμένη τιμή σε ορισμένους ευάλωτους καταναλωτές αποκλειστικώς οι μητρικές εταιρίες των ομίλων εταιριών ή, κατά περίπτωση, οι εταιρίες που ασκούν ταυτοχρόνως τις δραστηριότητες παραγωγής, διανομής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας, δεδομένου ότι το εν λόγω κριτήριο που επέλεξε ο εθνικός νομοθέτης για να διακρίνει μεταξύ των εταιριών που πρέπει να αναλάβουν το κόστος και εκείνων που απαλλάσσονται πλήρως από αυτό οδηγεί σε διαφορετική μεταχείριση των διαφόρων εταιριών που δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά, η οποία δεν δικαιολογείται αντικειμενικώς.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

54 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 έχει την έννοια ότι αποκλείει την άνευ χρονικού περιορισμού και άνευ μέτρων αντισταθμίσεως θέσπιση του συστήματος χρηματοδοτήσεως υποχρεώσεως παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας η οποία συνίσταται στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε μειωμένη τιμή σε ορισμένους ευάλωτους καταναλωτές.

55 Κατά πρώτον, πρέπει να καθοριστεί αν η απουσία χρονικού περιορισμού ως προς το σύστημα χρηματοδοτήσεως τέτοιας υποχρεώσεως παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας. Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 44 της παρούσας αποφάσεως, η τήρηση της αρχής αυτής συγκαταλέγεται μεταξύ των προϋποθέσεων που πρέπει να πληρούνται για να κριθεί επιτρεπτή, στο πλαίσιο της οδηγίας 2009/72, κρατική παρέμβαση στον καθορισμό της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η παρέμβαση δεν επιτρέπεται να θίγει τον ελεύθερο καθορισμό της τιμής παρά μόνον καθόσον τούτο είναι απολύτως απαραίτητο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού γενικού οικονομικού συμφέροντος και,

κατά συνέπεια, κατά τη διάρκεια μιας περιορισμένης χρονικής περιόδου. Τούτο απαιτεί την περιοδική επανεξέταση της ανάγκης της εν λόγω παρεμβάσεως (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 20ής Απριλίου 2010, Federutility κ.λπ., C-265/08, EU:C:2010:205, σκέψεις 33 και 35).

56 Συναφώς, στα εθνικά δικαστήρια απόκειται να εξετάσουν αν και σε ποιο βαθμό η Διοίκηση υπέχει από το εθνικό δίκαιο υποχρέωση περιοδικής και επαρκώς συχνής επανεξετάσεως της αναγκαιότητας και των όρων της παρεμβάσεως επί της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας, ανάλογα με την εξέλιξη του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 30ής Απριλίου 2020, Overgas Mrezhi και Balgarska gazova asotsiatsia, C-5/19, EU:C:2020:343, σκέψη 71).

57 Εντούτοις, η υποχρέωση περιοδικής επανεξετάσεως αφορά μόνον τον αναγκαίο χαρακτήρα της παρεμβάσεως επί των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και τους όρους της παρεμβάσεως. Αντιθέτως, δεν αφορά το σύστημα χρηματοδοτήσεως του οικείου μέτρου παρεμβάσεως επί των τιμών, ήτοι, εν προκειμένω, την προκαθορισμένη έκπτωση. Πράγματι, το εν λόγω σύστημα χρηματοδοτήσεως αποτελεί, βεβαίως, στοιχείο που είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το μέτρο παρεμβάσεως επί των τιμών, αλλά δεν επηρεάζει αυτοτελώς τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπλέον, το μέτρο παρεμβάσεως επί των τιμών και όχι το εν λόγω σύστημα χρηματοδοτήσεως είναι εκείνο που αποσκοπεί στην επίτευξη του σκοπού γενικού οικονομικού συμφέροντος, υπό το πρίσμα του οποίου πρέπει να ελέγχεται η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας σε συνάρτηση με την εξέλιξη του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας.

58 Κατά συνέπεια, μολονότι από την απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα προκύπτει ότι το σύστημα χρηματοδοτήσεως υποχρεώσεως παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας η οποία συνίσταται σε υποχρέωση παροχής ηλεκτρικής ενέργειας σε μειωμένη τιμή πρέπει να τηρεί την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων, την οποία προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72, η απαίτηση περί τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας, η οποία απορρέει από τη σχετική με τη διάταξη αυτή νομολογία του Δικαστηρίου, δεν μπορεί, αντιθέτως, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι τα κράτη μέλη υπέχουν την υποχρέωση να επανεξετάζουν περιοδικώς και ανά σύντομα διαστήματα ένα τέτοιο σύστημα χρηματοδοτήσεως.

59 Κατά δεύτερον, όσον αφορά την απουσία μέτρων αντισταθμίσεως, διαπιστώνεται, αφενός, ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 δεν κάνει καμία αναφορά σε ενδεχόμενη υποχρέωση αντισταθμίσεως όταν τα κράτη μέλη επιβάλλουν στις επιχειρήσεις του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας δυνάμει της εν λόγω διατάξεως. Αφετέρου, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 6, της οδηγίας 2009/72, όταν παρέχεται οικονομική αντιστάθμιση, άλλες μορφές αντιστάθμισης και αποκλειστικά δικαιώματα τα οποία παραχωρεί ένα κράτος μέλος για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων των παραγράφων 2 και 3 του εν λόγω άρθρου 3, τούτο γίνεται χωρίς διακρίσεις και με διαφάνεια.

60 Επομένως, από το άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 6, της οδηγίας 2009/72 προκύπτει ότι τα κράτη μέλη δεν είναι υποχρεωμένα να χορηγούν οικονομική αντιστάθμιση όταν αποφασίζουν να επιβάλλουν υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2. Το ίδιο ισχύει κατ' ανάγκην και όσον αφορά το σύστημα χρηματοδοτήσεως των εν λόγω υποχρεώσεων, το οποίο, όπως προκύπτει από την εξέταση του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, αποτελεί μέρος των υποχρεώσεων αυτών. Κατά συνέπεια, η απουσία τέτοιας αντισταθμίσεως στο πλαίσιο του συστήματος χρηματοδοτήσεως υποχρεώσεως παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας δεν αντιβαίνει, αυτή καθεαυτήν, προς την τελευταία διάταξη.

61 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 έχει την έννοια ότι δεν αποκλείει την άνευ χρονικού περιορισμού και άνευ μέτρων αντισταθμίσεως θέσπιση συστήματος χρηματοδοτήσεως υποχρεώσεως παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας η οποία συνίσταται στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε μειωμένη τιμή σε ορισμένους ευάλωτους καταναλωτές.

Επί των δικαστικών εξόδων

62 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ έχει την έννοια ότι αποκλείει να επιβαρύνονται με το κόστος που συνεπάγεται η υποχρέωση παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας η οποία συνίσταται στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε μειωμένη τιμή σε ορισμένους ευάλωτους καταναλωτές αποκλειστικώς οι μητρικές εταιρίες των ομίλων εταιριών ή, κατά περίπτωση, οι εταιρίες που ασκούν ταυτοχρόνως τις δραστηριότητες παραγωγής, διανομής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας, δεδομένου ότι το εν λόγω κριτήριο, που επέλεξε ο εθνικός νομοθέτης για να διακρίνει μεταξύ των εταιριών που πρέπει να αναλάβουν το κόστος και εκείνων που απαλλάσσονται πλήρως από αυτό, οδηγεί σε διαφορετική μεταχείριση των διαφόρων εταιριών που δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά, η οποία δεν δικαιολογείται αντικειμενικώς.**

2) **Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/72 έχει την έννοια ότι δεν αποκλείει την άνευ χρονικού περιορισμού και άνευ μέτρων αντισταθμίσεως θέσπιση συστήματος χρηματοδοτήσεως υποχρεώσεως παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας η οποία συνίσταται στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε μειωμένη τιμή σε ορισμένους ευάλωτους καταναλωτές.**

(υπογραφές)